

Տարեկան զինն է 100 զուռուշ :
 Վեցամսեայ " " 55 " "
 Երեկ ծանուցումը տողին 40 փարայ է :
 Սկիզբ " մէկ ամիսը " 30 " "
 Չորս " " " " 20 " "
 Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
 Ստորագրութիւնները ամեն ամիսը 1 իւն
 16 իւն իւ սկսուին :

Դուրս ելքմախք լրագիրներուն ճամբուն
ծախքը առնողին վրայ է :
Լրագրայ պլեբարներեալ նամակ կամ որ ե
լիցէ գրութիւն , խմբագրին պիտի ուղ
ղուի : Եւ ասորի ճամբուն ծախքը խլը
կողմին վրայ է :

ԲՈՎԱՆԻ ԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ : Ազգային դատախարհութիւն վրայ :
ԳԱՆՈՒՄԱԿԱՆ : ՆԵՐՈՒՆ ԼՈՒՆԵՐ : Օտման,
եւան կառավարութեան նոր ըրած մարտի կարողա-
րութիւնը : Վերադիմի մէջ նշանակու մարտի վերա-
բերելու կարողութեան մը :
ԼՍՏՐԵՐԻ ԼՈՒՆԵՐ : ԵՆՈՒՆ : Լորա Ջօն Ռուսելը
աշխատակաճան կործարարական ըրած առաջարկելը :
Նոր ընտրութեան երեսփոխաններուն երբեման ձեռք փո-
խելու վրայ :
ՄԵՐԵՆ : Թազուհին պայմանել ազգի Տօն Մարդէն
Մէրթն քահանային վրայ մանրամասն տեղեկութիւն :
ԵՌԵՎԱՆ : Կառավարութեան երեւան հանձն գա-
ւառութիւնը :
ԽՍԻՆՈՒ ԼՈՒՆԵՐ : Գլուխն Յարուսթիւն աղային
մահուան տակեր պատահած կարգէ զուրկ զխաւա-
օրը : Այլմէն տեղային կամուրջին վրայ տեղեկութիւն :
Գաւառոր աղային տեճակի կողմակող չարագործնե-
րուն ձեռք տնջիլը : Որդեւորի մը : Կամ զազգը
գանդ ազգիկութեան նոր հնարք մը : Մտնի Լոմարը
ճիւղի նոր հրատարակելիք ռուպլիքը : Եւ յիշիկ գլու-
թիւնը : Այժմուլան զառե շէրիքի մօլային ըրած
բարեգործութիւնը : Վեշտիք տեղեկի հրգեւը : Խառ-
գիւղի մարդաստանութիւնը :
ՏՆՏԵՆԱԿԱՆ : Մարգարէ թարգման փոքր ճարտո-
ւորութեան օգտակար աղբիւրքութիւն : Լեւոնուի գրե-
լաւար նաւահանգիստներէն Եկած մարտիկուն համե-
մատութիւնը : Խաչիլէն վիճակագրութիւնը :
ԱՌԵՏՏՐԱՎԱՆ :
ՆՈՐ ԼՈՒՆԻ : Բարձրագոյտութիւն : Բէշտ փաշային Ե-
պարքոյն անուանելը :

U. S. G. 1316

1. Կապիտալի և աշխատանքի միջակայքի փոփոխությունը
 2. Կապիտալի և աշխատանքի միջակայքի փոփոխությունը
 3. Կապիտալի և աշխատանքի միջակայքի փոփոխությունը

Հայրանգը պարարատու-
թիւն մէն է կենաց: Է: Քիթէ:
Սոյն զատարարականութիւն
միայն աղէկ է, որ մարդը պա-
ստօղով մը յարմար կրէն զա-
ղազու լինան ալ: Միջոցն է:
Հըրմարտութիւնը այդքան
բարեկէ տալարիկ մէյ, որ
շարի որ անորեկեղծները շարք
ի հաւցոյնն է: Ուրիշն է:
Միջոց կարգէն աւելի կա-
րողութիւն ունին: Է. շատ ան
գամ շարք մէջ անտեղծիկը ընե-
լան համար է որ շատ բանը ան-
հրապարկ կարգունը: Դպի:

ՀԱՏՈՒԱԾ. Ա.

ጊዛውን ጥጥጥነትና ተፈጻሚነት፡

Այնքը՝ որ աղէկ մը համադրւած է, որ մարդուս առաջին կարօտութիւնը ճշմարտութիւնն է. սխալը իր բոլոր յանդանոցը և իր բոլոր վիշտերուն հասարակ աղբիւրն է. և թէ իստեւ լւս հարազատ գործածութիւնը՝ ճշմարտութեան ծառայելն է. կամ թէ փնասակար սխալ մը յայտնելով՝ լսողներէն գտնալիք դժգոհութիւնը՝ առեւտրին այն սխալին պատճառաւ իր աղբակիցներուն ծագելիք վիշտերէն նախապայտին կը համարի, առանկ մէկը իշտեմ, չի վախնար ըսելն, որ աղբին գոտտիարակութիւնը շատ պակասաւոր վիճակի մէջ է :

Աղբայնոց մէջ բխէ շատ տղգային գործերու ղբադող, կամ սողիին յաջող ղբածեանը յայթ ունեցողներուն առ մեներ գիտեն, թէ ինչ վիճակի մէջ է աղբին դաստիարակութիւնը: Որոնք որ, իրենց պակասութիւնը իմանալու համար տարապարտ ամօթխածութիւն մը չընելով՝ եղածը չեն ուղեր պատուութիւն, անշուշտ հասկըցած են, թէ 10 տարուելէ՛ ՚ի վեր այսքան իրատ, այսքան օրինակ, այսքան ծախք բոլորը դարձաւ երած է. աղբին դաստիարակութիւնը չեն կարողացած՝ չընեմ օրինաւոր՝ այլ գոնէ բուսական լուծամբու մը մէջ մտցնելու: Աղբին մէջ տեղ տեղ բնաւ գոյրոց չի կայ. տեղ տեղ եղածը անբաւական է կամ

Թուայն նայելով, կամ ընդարձակու
թեանը. տեղ տեղ եղած դըպրոցնե-
րը երեւոյ վրայ մնացեր նայող չունին .
ուրիշները նայող չունին՝ բայց նայողները
իրենց ընտրած եղանակին վրայ համա-
ձայն չեն : Անանկներ կան որ պաշտպան
ունին , հոգաբարձու ունին , բայց բա-
ւական ստակ չունին գործը առաջ
տանելու : Ահրապէս անանկներն ալ
կան , որ պաշտպան ալ ունին , հոգա-
բարձու ալ, ստակ ալ, բայց և այն
պէս. դպրոցը ոչ շարունակ յառաջ կ'եր-
թայ , ոչ ալ եղած օրերին ու ծախքին
համեմատ պտույ կ'երջայ : Ատեն ատեն
կը լսենք որ այս կամ այն դպրոցը մաս-
նաւոր իննամասարութեան մը տակ-
քիչ մը յառաջանալ կը ցուցնէ , տարի
մը երկուք անուն կը հանէ , բայց մէ-
կէն ի մէկ կրկին մուսացութեան ու
անկարգութեան մէջ կ'իյնայ . անանկ
որ , գաստիարակութեան ու դպրոց-
ներու վրայօր՝ կրնամ ըսել, երբէք կա-
նոնաւոր ու հաստատ բան մը եղած
չունի աղբերակուս մէջ : Այս ցաւալի
ճշտարտու թիւեր հերքելու համար մէկ
փակ բան մը կ'ոյ ընելու : Վերայ է
ցուցնել անանկ դպրոցներ կամ գտնէ
բանի մը դպրոց՝ որ շարունակ տասը ,
ու թը , կամ Եօթը տարի մէկ կարգով
առաջ է գացեր , հոգաբարձուները
միննայն փութով աշխատեր են անոր
ղորդանալուն , մէջէն բաղմաթիւ ա-
շակերաններ հասուցեր են : Այս ալ
չօքտեր . պէտք է հաստատուել որ մէ-
ջէն եղած տղաքը՝ դուրս ելած ժամա-
կանին փնտռուեր են սորվածնուն հա-
մար , ու իրենց և իրենց ընտանեացը
օգուտ են ըրեր : Իրկից անանկ ապա-
ցայ մին է որ գ. Ժապողաբար բնաւ
չեմ սորոսեր մէկէ մը :

ՀԱՏՈՒԱԾ Բ.

Դպրոցներն — համար հիման — հասարակ-ընտան
կարծիքը յաջող է ընկել :

Այն ատեն հասարակաց կարծիքը մեծ ազդեցութիւն ունեցեր է՝ ընդհանուր ու նսեւ մասնաւոր հիմնարկութիւններու ու ձեռնարկութիւններու յաջողութեանը վրայ։ Այս ու մեծազօր իշխանութեանը՝ պետութիւններն ստեղծած զոհ են դացեր, երբոր չեն ուզեր անոր ուշ դնել իրենց կամքը կատարել ուղած ժամանակին։ Ուստի աղբային դպրոցներուն չի յաջողուլ պատճառներուն վրայօք քննութիւնը ընել ուղած ժամանակին, իրիտարներու ինքզիր մէջ է գիտնալը, թէ արդեօք հիմակու ժամանակիս հաստարակաց կարծիքը ինչպէս է դպրոցներու համար։

Հատերուն յայտնի է, որ տասը և
տասնը՝ չնչ տարուընէ 'ի վեր' աւելի
չատ մարդիկ կան դատախարհութեան
և գպրոցներու վրայ զբաղող քան թէ
սուղները: Հիմաիւ ժամանակը շատ
տեղ՝ Հատերուն խօսելու էն սիրելի
իւրթերուն մէկն ալ ազգին գպրոցներն
եղած են: Հատ երեւելի անձինք՝
թանք կը ցուցնեն գոնուած տեղեր
նուն գպրոցները բարեկարգելու, շատ

գլորյոցներ բազուկեցան, շատ ընկերու-
թիւններ հաստատուեցան այս մասօք,
շատ ստակ ծախուեցաւ և շատ ալ-
ծախուեալ յիշող է: Ընկէ 15 տարի ա-
ռաջ՝ ազգին մէջ ոչ միայն սոյքան գիրք,
լրագիր, ուսումնասիր չի կար, այլ եւ
յայտնի թշնամիներ ալ կան եղեր զբո-
րոյցներու և ուսումնական եղոյններուն:
Ընտելները անանկ մարդիկ կան եղեր,
որ գիտուի՜ր հաւաքօք կողմանէ փնտա-
կար ու ապրուստի կողմանէ անօգուտ
ու պարտք տեղը ժամանակ կորսնցընե-
լու պատճառ մը կը համարին եղեր: Գու-
հուեթիւն Լատուծոյ, այս տեսակ կոյր
մարդիկ՝ օրի պակսելու վրայ են ազ-
գերնուս մէջէն, և այն ուսումնասիրող
ժամանակը գրեթէ վերջացած է ազ-
գերնուս համար: Հիմա գիտութեան
յարգը հասարակութեան մեծ մասին
մէջ ճանչցուեր, ամեն կերպ թշուա-
ռութիւն, մարութիւն ու անկարգութե-
թիւն ագիտութեան ու անկրթութե-
ան յառաջ գալուն հաւատացողներ
խիտ շատ կան: Հիմա շատերը կը
հաւատան, որ մարդս որչափ աւելի
բան սորլի, այնչափ աւելի առիթ կու-
նենայ Լատուծոյ ամենակարող զօրու-
թեանը վրայ դարմանալու: այնքան ա-
ւելի յայտնի կերպով մը կը տեսնէ նա-
խախնամութեան մեր վրայ երկնցու-
ցած բարերար ձեռքը, ու նոյնչափ ալ
իր աստուածասիրութիւնը ու ջերմե-
ւանդութիւնը կ'ենկնջընէ: Հիմա շա-
տերը հասկըցեր են, որ աղքատութի-
րուած մարդուն կենացը թոյնը՝ մար-
դուս իր ագիտութէն կը բզկտէ՝ կամ-
թէ մէկը որչափ աւելի արհեստ գիտ-
նայ՝ այնքան աւելի հնարք՝ կ'ունենայ
երջանիկ ապրելու, ու հետեւաբար
ալ, ընդհանրացէս աւելի ստատիկ յո-
ժարութիւն մը կայ հասարակութեան
մէջ ուսմունքը ծաղկեցնելու և ստակ
ծախելու: Եւ այդ տեսնելով՝ որ հիմա
կու ազգային գլորյոցներուն վիճակը
հասարակութեւ այս լուսաւորեալ կամ
յաջող կարծիք չի արգարացըններ, մեծ
ծառայութիւն մը բրած կ'ըլլանք ազ-
գին և ճշմարիտ ազգասիրութիւն մը,
թէ քննենք ու հասկընանք, թէ ինչ
է արդեօք ուսումնալը կամ մասնաւոր
պատմաութիւնը, որ ազգին ամենէն ա-
ւելի փայլեցըցուցած ժամանակը՝ դաս-
տիարակութիւնը չի ծաղկիր կոր ազ-
գին մէջ:

የክፍል ሥልጣን ማሳደግ፡

O. f.

ՔԵՂ ԵՔԵԿԵՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— յոսանալ որ չհնարանդիօք : (Սեմանեան կառավարութիւնը՝ տէրուն թեան բոլոր նաւահանգիստներուն , ծովեզերեայ քաղաքներուն և մայրաքաղաքի մէջ գործուած մաքսանեն գութիւններուն (բնիզւարանտ) աւելի աղքատ կերպով առաջըր առնելու մամար , որ տէրուն թեան գանձուն չնոտ չնամ կը պատճառեն , նոր կարգադրութիւն մը ընել ուզելով , կը միտքը օտար տէրութեանց զեպաններուն

Հասկացուցեր էր : Կնոթ ալ իրենց կողմէն երեւելի վաճառականներ ընտրելով՝ յանձնարարականն ժողովմը (բժմիսին) կազմեր էին, որ յիշեալ կարգադրութեանը նախադիմ օրինակը՝ կառավարութեան կողմէն անուց հաւորուէր :

Այս մարտերուն խնդիրը՝ պինտ կա-
րեւորներէն մէկն է, ոչ միայն աւրու-
թեան գանձուն և եկամուտը՝ վերա-
բերելուն համար, այլ անենեզ և
խղճմունակաբարձը՝ վաճառականներու
շահուն հետ ունեցած յարաբերութե-
աներուն համար ալ ։

Յանձնարարական ժողովը արգէն անդամ մը գումարունեցաւ Կոստանդընուպօլսի մարտատանը մէջ, ուր բարձրագոյնիւ Կարգադարէն խորհրդական մեծարգոյ Գուլատ էֆէնտին նախագահ նստելով, կոյսերոտկան կառավարութեան անունովը վայելեւջ և հաճայական կերպով անոնց հակերդուց բարձրագոյնի գրան միաբը, և ետքը սա խօսքերը ըսաւ. « Կարգաշմ ձեղի, Պարոններ, որ մեծ խնամքով քննէք, թէ կառավարութեան այս որոշած կարգադրութիւնները տեղի ունի՞ն այն կերպ չափաւորութիւն մը կամ փոփոխութիւն մը կրելու իրենց ձեւին մէջ, որով առեւտրական ճշմարիտ ազատութիւնն ու կարորական գանձունն իրաւունքներն ու օգուտները աւելի լաւ կերպով մէկ մէկու հետ կապուին, և տէրութիւնը կատարեալ և արժանաւէտ հսկէ՞ առանց որբկեշտ վտճառականներուն տղտի ֆէաս մը բերեղաւ. Իսկ թէ որ այս կարգադրութեան հիմնական մասանցը մէջ՝ իրաւանց վրայ տարակոյսի սեղ մը մնացեր է նէ, բարձրագոյն գուռը ուղղակի կը խօսի այն կամակը ընող դեսպաններուն հետ » :

Համարտիկ կորուսի ու համադիշ զը բուցուածք մը : Ըսանկով՝ յանձնարարական ժողովոյն պաշտօնը շատ պարզ բան մը ըլլալը կը հասկըցուի : Ժողովականաց պատուաւոր աստիճանը հմտութիւնը և փորձը՝ կառավարութեան համար պատուական գրաւներ են անոնց բարի նախանձաւորութեանը, յաջողակութեանը և անկեղծութեանը, որով պիտի աշխատին այս իրեն դիրքը լուծելու, որ է՝ կարելի եղածին չափ դիւրութիւն տալ վաճառականութեան, և միանշամայի մաքսային խնդիրներուն մէջէն ստրկել, ինչ բան որ դժուարին և անհաճոյ կ'ընէ այս պատաճառաւ բարձրագոյն զրան ու այլ և այլ դեպքանութեանց մէջ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները : Լը կը փութամբ ըսելու, որ ամենքը մէկէն պատասխանեցին, թէ իրենց դեռ պահներուն կողմէն իրենց տրուած պատուէրներն ալ բոլորովին այս միտքով են, և իրենք ալ պատրաստ են օգնելու այն ամեն միջոցներուն դործադրութեանը, որոնց նպատակն է բոլորովին ջնջել մաքսանենգութիւնը, որ կայսերական դանձէն վատ՝ բարի և համեստ վաճառականաց ալ շատ փնտաւար է :

Նոր կարգացրու թեան օրինակը

— Յունաստանէն կը գրեն :
Հելլենական կառավարութիւն այս օրերս նոր գաւազդութիւն մը երեւան հանեց, որուն նպատակն է եղեր Վ. Օթման թագաւորն ու Լազարի տէ պաննել, և Յունաստանի կառավարութեան հասարակապետութեան փոխել :

Կառավարութիւնը պէտք եղած աւան միջոցներն ի գործ դրաւ վտանգին առջեւն առնելու համար, և այս պատճառաւ քանի մը օտարականներ տեղութեան երկրէն դուրս ըլլաւ, որ իրենց ուղեւորը Ղէնովա իրկուեցան շողենաւով :

Լյա գաւազդութեան մէկ ուրիշ նպատակն ալ Օթմանեան տեղութեան սահմանակից գաւառներուն խաղաղութիւն աւելն է եղեր : այսինքն տեղութեան սահմանները կոխելով թեւ սաղկայի, Վահեղանիայի և Կալիքոսի ժողովուրդները մեծապէս տեղութեան դէմ ապստամբեցունեցին :

ԻՄԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լնցեալները (նոյեմբեր 20) Փարիզ գտնուող մեր աղբայրներէն Պալեան Յարութիւն աղային մահուան ցաւալի լուրը աւելին :

Յիշեալ տարագրիչի երկտարադէր 12 տարիէ ի վեր Փարիզի մէջ բարձրութիւն ստիւլեւ աշխատելով, և արդէն իր ուսմանը յաջողութեամբ կատարած ըլլալով, մօտերս գաւազդաւ կը պատրաստուէր, երբոր յանկարծակիս պատճառաւ վտանգաւոր հիւանդութենէն բռնուելով իր ընտանիքը և բոլոր բարեկամները խորունկ սուգի մէջ ձգեց :

Հեղ, բարեմիտ, զուարթ և ազնիւ բնաւորութեան մը տէր ըլլալով, զինքը ճանչցողներուն ամենուն սիրելի եղած էր, և ինչպէս իւր ստիւլեւ արհեստին, անանկ ալ գրականութեան և բանասիրական ուսմանց աղէկ յարմարութիւն և անորժակ ունենալով, և նոյն ուսմանները ստիւլեւ և մը շակեւրու ետեւէ ըլլալով, ստացած գաւազդան հմտութիւններով և մանաւանդ իր ազգասիրութեամբ ազգերնու օգտակար և կրեամբ ըսել պարծանք ըլլալով այս կուտար զինքը ճանչցողներուն : Լնցի իւր տարածած մահը ընտանիքէն և բարեկամներէն զատ՝ ազգերնու համար ալ ցաւալի կորուստ մըն է :

Բայց այս եղբորական մահուան հետ կարգէ դուրս գիտուած մըն ալ պատահեր է, որ ամեն աղբայրաց սիրտը գաւազդաւ վառուցուց :

Արուն միտքէն կ'անցնի : Գաղղիոյ պէս քաղաքակրթեալ երկրի մը մէջ, որ լուսաւորութեան և կրօնական ազատութեան կեդրոն կը համարուի, միջին դարու կոյր նախնայութեամբ թեամբ թրծուած քահանայ մը հանգուցելոյն մարմինը քրիստոնէաբար թաղելու գէմ կեցեր է, հապկեալ գաւառ չըլլալով պատճառ բռնելով : մոռնաւ որ բարեպաշտ հանգուցեալ իւր քրիստոնէական պարտաւորութիւնները լման կատարած է եղեր վախճանելու ատենը, և այն ալ ըստ հապկեալ անկան արարողութեան, որուն Հալստանեայց եկեղեցին ամենեւին դէմ չի կենար արանկ առիթներուն մէջ : Իւր հայրենակիցներուն բոլոր թախանձանքները և ըրած աղերսները չեն կրցեր յիշեալ անարժան քահանային ապաւառման խտուածութիւնը մեղմել և քրիստոնէական մարգարտութեան զբայց մունքներ որոին մէջ արթնցունել :

Լյա լուրը մեղի առջի բերանը անհաստատել երեւաց, մանաւանդ անանկ երկրի մը համար, ուր եկեղեցականներն ամենէն լուսաւորեալ և ամենէն

մարգասերները կը համարուին : որոնք եթէ արեւելեան ազգաց մէջ այս տեսակ կրօնամոլութեան դիպուած մը պատահելու ըլլայ, Լյա միայն ուղեր կը սկսին կարգաւ և անոնց կուրուեն ու տեղիւնները վրայ ցաւի :

Լյա գաղթականները գիտուածին վրայ մեր Փարիզ գտնուող յարգի աղբայրները իրաւամբ վշտանալով գանգաւի նամակ մը հրատարակեցին Փարիզի Լազարի քաղաքին մէջ, որ այս օրերս (Թեպէտ ուշ) ձեռքերն իսկ անցնելով, յիշեալ անցեալ ճշմարտութեան վրայ ամենեւին երկբայութեան տեղի չի մնայ :

Լհաւասիկ այն նամակը որ բառաւ բառ կը թարգմանեն :

« Պարոն խաղաղի :
« Երեկ, սուրբ Մերսուսի եկեղեցին երեջմանուն շունչով զգացմունք մը դրոշմաւ յանձն առաւ թաղանայութեան կատարել կատարեալութեան ցի Գ. Յարութիւն Պալեան բժշկութիւն ստիւլեւ և քրիստոնէական համար, որ մահը իւր բոլոր հայրենակիցներուն մէջն յախտակեց : Զոր տեղը ջանացիք երեջման հասկընելու, որ հանգուցեալ քրիստոնէայ էր (Հայոց եկեղեցւոյ որդի) : Զոր տեղը սուրբ ձեռք ինկանք, որ իր ընտանիքէն ու հայրենիքէն հեռու մնալով այս երկտարադէր արհեստին մարմինն ու գերեզմանը օրհնէ : Զոր տեղը մարգարտութեան սուրբ անունը կարգաւորեն : Ինքը միշտ այս խօսքը պատասխանեց : « Հաւաքական չեղող քրիստոնէի մը մարմինը օրհնելու իրաւունք անհաւանգիւն կայ :
« Լյանի բացառիկ (երեջման) պարագայի մը մէջ Գ. Երեջման այս ըրածը կրնայ թերեւս հաւաքականութեան եղած ըլլալ, բայց ճշմարտութեամբ, ոչ քրիստոնէական է և ոչ մարգարտութիւն :
« Կաղաքականութեան Պարոն, Փարիզի մէջ գտնուած բոլոր հայազգի հայրենակիցներուն անունով, որ այս նամակն ըլլալով մէջ հրատարակելու բարեհաճին :
Փարիզ 1831 թ. նոյեմբեր 22
Ե. Ուրիշեան : »

Լյա ցաւալի լուրը տալէս ետքը՝ կը փութամ աս ալ մեր յարգի ընթերցողներուն ծանուցանելու, որ Վենետիկի Միթիթարեան աղբայր միաբանութենէն Փարիզ Սուրբատեան Վարժարանը գտնուող վերապատուելի և բաղմարդին վարդապետները՝ փառաւոր հանդիսի յուզարկաւորութիւն ըրեր և թաղման պաշտօն կատարեցին հանգուցելոյն վրայ : Երբայցապա տիւ վարդապետներուն այս աղբասիւրակն բարեբարութիւնը բոլոր աղբիւն շնորհակալութեամբ և երախտագիտութեամբ արժանի է :

— Լյան — սերայի և Փիլի փաշայի մէջ տեղը չինուած նոր կամուրջը որ մէկ երկու շաբաթէ ի վեր լըմնցեր էր, ամայն 7 ին հինգ շաբաթի օրը բացուեցաւ : Լյա կամուրջը իր գերբայը կոտորանքնուպօղայ հիւսիսային մասը և խաղաղութեամբ արուարձանները իրարու կը միացնէ : Ինչպէս որ ամենն ալ գիտեն, այս կամուրջը հասարակայ չինուածներուն մէջ առաւ ջինն է, որ բաժանորդական ընկերութեան չինուեցաւ, և որուն չինութիւն յանձնուած էր ընկերութեան հիմնադիր գերապատիւ Վիտիլ ամիրայ Ղէզալի իրեանին : Յիշեալ ամիրան ընկերութեան մեծ ակնկալութիւնը ստատուող չի հանեց, թէ ծախուց մէջ պահել տուած խնայութեամբ մասին և թէ ձեւին վայելչութեանը ու հաստատութեանը կողմէն որ վերջին ծայրը հասած կը համարուի : Կամուրջին բոլոր չինքը իր երկու ծայրի քարէ զետեւ ըլլալով, լեցնուելով և բաւական տեղ ստալայապակ շինուելով ընդ ամենը մէկ միլիոն զուգուշի եղաւ : Կամուրջը շարժական դուռնի լուստերու (սալ) վրայ չինուած է : Լյա իրարեւութիւնը 500 ու լայնութիւնը 11 կանգուն է : Լյա կամուրջն ալ Խալիֆիէն ու Սէֆիէն պէս չորս ճամբու բաժնուած է : մէջ երկուքը՝ որուն ամեն մէկը 3 1/2 կանգուն է, ձիերու ու կառքերու համար, ու միւս երկու մասն ալ որուն ամեն

մէկը 1 3/4 կանգուն է երկու մայթ (քալարըմ) են, հետեւակներուն համար : Լյա կամուրջն մասնաւոր մէկ նուրութիւնը սա է որ, մայթերուն եղբւրքը ծայրէ ի ծայր մէջմէկ երկաթէ գեղեցիկ ու հաստատուն վանդակ ունի, որով հետեւակները կառքերուն խառնուելէն պատահելը հնարաւոր արեւածներէն ապահով կը մնան : Լյանապէս նախադրեց հիմնադիրը, ձիաւորներն ու կառքով անցնողներն ալ չի մոռցաւ, խորհելով որ կամուրջին կամարներուն վրայէն անցած ժամանակին, մանաւանդ անձրեւի ու սառնոյքի առեւ, կրնան կենդանեայ սուրբ գլխով վտանգիլ, կամարներուն վրայի գեղանները անանկ կերպով մը շարել տուաւ, որ բերանին վրայէ վրայ մէջմէկ թիւ դուրս ցցուելով անկէն կամ կուտան յորինեցին, որոնց դէմ կենդանեայ սուրբ կրնան հաստատուիլ : Լյա կամուրջն չինութիւնը կայսերական կանոնաւարանի ճարտարապետներէն Վ. Վախի Լյանիսիւն և քաղաքական ճարտարապետ արդւոյ Սինաս աղային յանձնուած էր, և ասոնց ամենուն վերատեսուէ կարգուած էր արդւոյ Վերտոս աղան Տէմիրճիպաշեան :
Ինկերութիւնը նաեւ վրան առած է, որ այս կամուրջն մինչեւ Բարախաճ ու Բէլաքալանք ըստած զօսատեղ ուսնալը հանող ճամբան հարթ է ու լայնցիւն : և արդէն շատ մասերն ալ չինուեցաւ : Լյա մասը Լարապայէն գեղեցիկ ծառեր բերել կը արուին, որ յիշեալ ճամբուն երկու կողմերը տընկուին :

— Լյանի թիւերնուս մէջ ոսկերիչ Գասարը աղային սենեակը գողմոնալ ու կողպտելը խնայուցինք : այս անգամ լեցինք որ այն գողութեան հեղինակը կամ հեղինակները գտնուէր են : Բայց առայժմ գտնուելու պարագայներուն վրայը գեղ կատարեալ տեղեկութիւն չունենանք, ուրիշ անգամի կը ձգենք :

— Որքեւարի աղբի մը, կամ Բարդա ծանր աղբիներուն նոր հարս մը : Ի ի ջաղաքին (Գաղղիոյ) մօտերը Հանրիէ գտնուող աղբի մը ամուսնանալու հասակին հասած էր, և որովհետեւ գեղեցիկ ու հարուստ ալ էր, ուղղութեամբ միշտ պահանջէին : Բայց Հանրիէ շատ դժուարահաճ աղբիկ մըն էր : զինքը ուղղութեան ամեն մէկին մէջմէկ թերութիւն կը գտնար, աս խիստ մեծ է կրեւր, այն խիստ պղտիկ է, աս շատ վախ (զայիթ) է, այն շատ դէր (սեմիլ) է, և ուրիշ ասոնց նման անհամար պատճառներ կը գտնէր մերժելու : Ուղղութեան վերաւորութեամբ նոր ուղեւոր յօժարութիւն ցրցուողներն ալ ետ կենալու համարեցին : Լյանի որ, Հանրիէյին բոլորը մարդ չի մնայ, և շատ չանցաւ ինչ՞ աղբիկ կարծեց, որ ալ կամայ կամայ մարդպետութեան գեղանները հապկեալ պիտի պարտաւորի :

Լյանի շատ տարիներ անցեր էր, երբոր իրիկուն մը իր մէկ խեղցի հօրեղայրը, որուն պատմեր էին Հանրիէյին հոգը, յանձն առաւ որ զանիկ կայ կարգէ : Հետը շատ մը ստակ առաւ ու իր եղբորը աղբիան հետ մէկ տեղ Գաղղիոյ հեռու մէկ կողմը գընաց, ու ճամբան անոր այս խրատը տուաւ :

« Սիրելի եղբորդիս, այս աշխարհի մէջ յաջողութեամբ մեծ հնարքը պատահութիւնները (Ֆրաստ) չի փախցունելն է : Ինչո՞ք՝ որչափ պատահաւորութիւն հանգիսեցաւ նէ, դուն անոնց ամենն ալ փախցուցիր, ասիկայ մեծ վնաս մըն է, բայց ի՞նչ չափ, եղածը եղաւ : հիմա աս ըսելիքս աղէկ մտիկ ըրէ . . . քու հասակը աղբիկ մը խիստ դժար էրիկ կը գտնայ, բայց մանկու մարդ (կենճ) որքաւ արիւններուն համար

անանկ չէ : Լյա օրէն սկսեալով՝ անգուն օրիորդ Հանրիէ գէս, հապա՛ Հանրիէ գտնիկն թ. Եան : Բաւ երկիդ որ քու հետք միայն երեք ամիս ապրեր է, զօրապետ մը եղած ի՞րաւ, որ որսի ժամանակ ձիէն ինկեր մեռեր էր, ու քեզի դաւակ չէ ձգեր . . . : Բայց հօրեղայրս . . . : Դուն ամեն բան ինձի ձգէ : ու հիմալ սկսիք քու հարսանեայ զարդերդ ու քու երկանքը զի տուած համարուելը երեստեսեղ պնէք : Լյա. թ. Տիկին, սա նշանուաքիդ մասնին է : և ջանայ որ սուգի կերպարանք մը առնես :

Սարսիլիա հանածին պէս, մանկաւ մարդ այրին մտած եղած տեղը ասոր անոր ուշադրութիւնը արթնցուց : Երկտարադէները իրար անցան թ. Եան կինը առնելու : շատերը առաջարկութիւն ըրին, վերջապէս մէջերնուն մէկը հաւնուեցաւ :

Լյանութեան գաշնադիրը չեղած, աղջկանը հօրեղայրը փեսացուն մէկ գի կանչեց ու ըսաւ : — Սիրելի պարոն, մենք բեղ խաբեցինք : — Ի՞նչ, վախճամ չի կրցի տիկինին սերը ստանալ : — Զէ. բանը ասոր վրայ չէ : — Ուրեմն դուք անոր հարստութեան վրայ դիտ խաբեցիք : — Ի՞նչ հակառակն : անկիւյքեզի ըսածէս աւելի հարուստ է : — Ի՞նչ է ուրեմն : — Վախ, անմիտ կատակ (շաքա) մը, որ անխորհրդաբար եղեր է : Իմ եղբորս աղջիկը որ բեւարի չէ : — Ուրեմն Գ. թ. դեռ ողջ է : — Լյա չեմ գիտեր, բայց իմ եղբորս աղջիկը կայ է : Լյա խօսքերուն վրայ փեսացուն ըսաւ, որ այն լուրը իր խորհուրդին կատարմանը արեւելք մը չըլլալէն զատ, աւելի ի՞նչ օգնէր : Լյոր վրայ երկու մանկամարդ զոյգը խոր առին : հիմա Խալիֆայի մէջ իրենց հարսանեայ ճանապարհորդութիւնը կ'ընեն կորոն :

— Սոսիւ Լամարդին, որ քանի մը ատենէ ի վեր իր ծննդեան երկրը՝ Սարսիլի մէջ վտանգաւոր հիւանդութեամբ պառկեր էր, հիմա առողջացեր ու Փարիզ եկեր է, ուր լոկ պատմական լրագիր մը հաստատուելու միտք ունի Բաղախալիֆ (Երկրի թագաւոր) առնուել : Լյա լրագրին ամեն մէկ թիւը պիտի պարունակէ՝ ամեն աղբայր մէջ եկող գաղղի մեծ մարդոց մէկին վարքն ու կենդանագիրը (Թատիլը) : այս կերպով այն լրագրաց բովանդակութիւնը մարդկային ընդհանուր աղբիկն պատմութիւնը եղած պիտի ըլլայ, իր մէջ տեսնուած մեծամեծ մարդոց ձեռքը գրուած :

— Լյան 13 ին չորեքշաբթի իրիկուն 11 շարագործ Լյալի Խալիֆ պէս ըստած թաղը ունի Լյալի աղային տունը կը կողպտեն հետեւեալ կերպով : Գիշերուան ժամը եօթին տաւանները լեռան կողմէն պարտեղին դուռը բանալով ներս կը մտնեն ամենքն ալ զինեալ, և ձեռքերնին մէկ մէկ ճրագ տանը ամեն երկ ու մուտքը կը բռնեն : Մէջերնուն մէկ քանին տանը տիրոջ պատկած սեւեալը կ'երթան ու հրացանը գլխուն դնելով՝ կը պատուիրեն որ ձայն չի հանէ : Մէկ քանին ալ սպասաւորներուն սենեակը կը մտնեն, և անոնց մէկուն վրդ փոխ (խալիլ) մը անցունելով՝ կը ստիպեն որ առանց ձայն հանելու տանը մէջ գըտնուած ծանրադին տարանքները իրենց յանձնէ : Լյան միջոցին միւս ընկերը, որ երկտարադէ տղայ մըն է եղեր, սենեակէն դուրս կը ցալիկէ և կը սկսի աղաղակ վերցունել : Բայց խիչին չաւաքործներէն մէկ քանին վրան կը յարձակին և իրենց ձեռքը գաշնակներով (խամա) անոր գլուխն ու ձեռքները կը վերաւորեն : Սակայն գրայցիները տղուն աղաղակը իմանալով՝ օգնութե կը հասնին և տանը դուռը ձեռք կ'առնեն, որով գողերը կը պարտաւորին ձը

